

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΔΗΓΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Α΄. Αντικείμενο του εγχειριδίου

Με τον [ν. 4606/2019 \(Α΄ 57\)](#) αναμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης (Κ.Ε.Κ.). Ο νομοθέτης καθιερώνει την Κ.Ε.Κ. ως το όργανο, το οποίο έχει το τεκμήριο αρμοδιότητας, για την κωδικοποίηση και αναμόρφωση της κείμενης νομοθεσίας, εξοπλίζοντας αυτήν με ευρείες αρμοδιότητες.

Ο θεσμός της νομοθετικής κωδικοποίησης καθιερώθηκε για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη υπό το Σύνταγμα του 1975 με τον ν. 3133/2003 «Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης» (Α΄ 85). Ο θεσμός αυτός βρίσκει θεμέλιο στο άρθρο 76 παρ. 7 του Συντάγματος, με το οποίο και κατοχυρώνεται. Η χρησιμότητά του έχει διαπιστωθεί εδώ και ικανό χρόνο, υπό την έννοια ότι η συγκέντρωση, η επεξεργασία και η συστηματική ταξινόμηση των συναφών κανόνων δικαίου συμβάλλει αποφασιστικά στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου, στη διευκόλυνση των διοικητικών οργάνων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στην ευχερέστερη επικράτηση των αρχών της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου και εντέλει στην εμπέδωση της αρχής του κράτους δικαίου.

Επακολούθησαν ορισμένες περιορισμένες τροποποιήσεις με τους νόμους 3226/2004 (άρθρο 20 παρ. 1) και 3448/2006 (άρθρο 25 παρ. 1) για να συμπληρωθούν και εν μέρει να αντικατασταθούν οι διατάξεις του ν. 3133/2003. Στη συνέχεια, με τον [ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης» \(Α΄ 34\)](#), συστάθηκε στη θέση της υφιστάμενης Κεντρικής Επιτροπής Κωδικοποίησης, η Επιτροπή

Κωδικοποιήσεων και Αναμόρφωσης Δικαίου (Ε.Κ.Α.Δ.) με διευρυμένες αρμοδιότητες (άρθρα 17-18), η οποία, ωστόσο, δεν πρόλαβε να λειτουργήσει, καθώς με τον ν. 4142/2013 (Α' 83), καταργήθηκαν οι σχετικές διατάξεις του ν. 4048/2012 και επανήλθε σε ισχύ το καθεστώς λειτουργίας της Κ.Ε.Κ. Ο νόμος αυτός εισάγει ως μέσα καλής νομοθέτησης και την κωδικοποίηση διατάξεων και την αναμόρφωση δικαίου (άρθρα 11-12) και αποτυπώνει για πρώτη φορά ρητά τη διάκριση μεταξύ νομοθετικής και διοικητικής κωδικοποίησης (άρθρο 12 παρ.1 και 2), την οποία αντιμετωπίζει υπό την οπτική της έκτασης παρέμβασης στα κωδικοποιούμενα κείμενα διευρύνοντας έτσι το πεδίο της νομοθετικής (κατά τον νόμο αυτό) κωδικοποίησης. Στα ανωτέρω πρέπει να προστεθεί η πρόβλεψη, με το άρθρο 40 του ν. 4369/2016 (Α' 33), της εκπόνησης Εθνικής Στρατηγικής για την Κωδικοποίηση και Αναμόρφωση της Ελληνικής Νομοθεσίας καθώς και η σύσταση, στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ομώνυμου Εθνικού Συμβουλίου, στο οποίο πλέον προβλέπεται η συμμετοχή και του Προέδρου της Κ.Ε.Κ. (άρθρο 46 ν. 4590/2019, Α' 17), δεδομένα τα οποία και κατέστησαν αναγκαία την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου της Κ.Ε.Κ.

Με το άρθρο 2 παρ. 5 του ισχύοντος ν. 4606/2019 παρέχεται αρμοδιότητα στην Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης (Κ.Ε.Κ.) για τη σύνταξη και επικαιροποίηση «Εγχειριδίου», δηλαδή κειμένου οδηγιών που πρέπει να ακολουθούνται κατά την κωδικοποιητική διαδικασία. Κατ' εφαρμογή της διάταξης αυτής συντάχθηκε το παρόν κείμενο που συνιστά εμπλουτισμένη μορφή του προϋφιστάμενου και στο οποίο περιλαμβάνονται ορισμένοι βασικοί κανόνες που αποτυπώνουν τη μεθοδολογία και αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ουσιαστικών και διαδικαστικών ζητημάτων, τα οποία ανακύπτουν κατά την κωδικοποίηση ή και την αναμόρφωση νομοθετικών διατάξεων, καθώς και στην επίτευξη ενότητας και ομοιομορφίας ως προς την εμφάνιση και διατύπωση των διαμορφούμενων κειμένων των κωδίκων. Επισημαίνεται δε ότι η έννοια του «Κώδικα» χρησιμοποιείται από τον νομοθέτη κατά τρόπο εναλλακτικό με εκείνη της «κωδικοποίησης» και επομένως οι δύο έννοιες εκλαμβάνονται ως ταυτόσημες.

B'. Μεθοδολογία & Διαδικασία Κωδικοποίησης

1. Μεθοδολογία Κωδικοποίησης

Η κωδικοποίηση, η οποία υπάγεται στο πεδίο αρμοδιότητας της Κ.Ε.Κ. χαρακτηρίζεται από τον βαθμό επέμβασης στα κωδικοποιούμενα κείμενα, στο πλαίσιο που προσδιορίζεται από την οικεία νομοθετική διάταξη που της αναθέτει τη σχετική αρμοδιότητα, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως το αντικείμενο και την έκταση της προς κωδικοποίηση νομοθετικής ύλης, καθώς και την επιβαλλόμενη από το Σύνταγμα διαφοροποίηση της τυπικής ισχύος των κανόνων δικαίου που απαιτεί την κωδικοποίηση διατάξεων νόμων με τυπικό νόμο και την κωδικοποίηση διατάξεων κανονιστικών πράξεων της Διοίκησης με προεδρικό διάταγμα, έτσι ώστε να μην αλλοιώνεται η τυπική ισχύς των κωδικοποιούμενων διατάξεων στις περιπτώσεις που αυτές δεν διατηρούνται σε ισχύ μετά την κωδικοποίηση. Σύμφωνα με τα ανωτέρω η κωδικοποίηση μπορεί να λάβει τις ακόλουθες μορφές:

1) Κωδικοποίηση διατάξεων τυπικών νόμων, σύμφωνα με την ορισθείσα από τις διατάξεις του άρθρου 76 του Συντάγματος διαδικασία, με τυπικό νόμο. Η μορφή αυτή ενδείκνυται στην περίπτωση που το συγκεκριμένο πεδίο δικαίου ρυθμίζεται κυρίως από διατάξεις περισσότερων τυπικών νόμων και το εύρος του είναι ευχερώς διαπιστώσιμο, καθώς και σε περίπτωση που αυτό επιβάλλεται από το αντικείμενο της κωδικοποίησης (όπως όταν κωδικοποιούνται ποινικοί νόμοι). Στο σημείο αυτό ιδιαιτέρως λαμβάνονται υπόψη οι απορρέουσες από το Σύνταγμα δεσμεύσεις για την θέσπιση κανόνων με τυπικό νόμο (βλ. ενδεικτικώς το άρθρο 72 παρ. 1 Συντάγματος).

2) Κωδικοποίηση και αναμόρφωση διατάξεων τυπικών νόμων με τυπικό νόμο, σύμφωνα με την ορισθείσα από τις διατάξεις του άρθρου 76 του Συντάγματος διαδικασία, πλην του μέρους που στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του δικαίου καταργούνται ή τροποποιούνται ισχύουσες διατάξεις οπότε ακολουθείται η συνήθης κοινοβουλευτική διαδικασία. Η μορφή αυτή ενδείκνυται όταν, συντρεχουσών των προϋποθέσεων της προηγούμενης περίπτωσης, ανακύπτει και ανάγκη καταργήσεως ή τροποποίησεως ισχυουσών διατάξεων, όπως, ιδίως, στις περιπτώσεις που διατάξεις έχουν

κριθεί αντίθετες με κανόνες υπερνομοθετικής ισχύος (συνταγματικούς, του ενωσιακού δικαίου, της ΕΣΔΑ ή άλλων διεθνών κειμένων), ή προς αντιμετώπιση αντιφατικών ή ασαφών διατάξεων που γεννούν ερμηνευτικές δυσχέρειες ή διατάξεων που έχουν, ήδη, καταστεί ανενεργείς.

3) Κωδικοποίηση, με τυπικό νόμο, διατάξεων τυπικών νόμων, στην οποία κατ' εξαίρεση μπορεί να περιληφθούν και διατάξεις κανονιστικών διαταγμάτων και αποφάσεων, αν κάτι τέτοιο είναι απολύτως απαραίτητο για τις ανάγκες της κωδικοποίησης, σύμφωνα με την οριζόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 76 του Συντάγματος διαδικασία. Αυτό μπορεί να ισχύει αν δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός τους χωρίς αλλοίωση της έννοιας της κωδικοποιούμενης διάταξης, όπως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες συμπληρώνεται ή τροποποιείται η διάταξη ή επεκτείνεται ή περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής της με προεδρικό διάταγμα ή με άλλη κανονιστική διοικητική πράξη που εκδόθηκε με βάση σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση.

4) Κωδικοποίηση με την ορισθείσα από τις διατάξεις του άρθρου 76 του Συντάγματος διαδικασία σε πεδία που υφίστανται, ήδη, κατά τον χρόνο ανάθεσής τους στην Κ.Ε.Κ., κυρίως ή αποκλειστικώς κωδικοποιημένες διατάξεις, όπως στην περίπτωση συνένωσης σε έναν κώδικα δύο υφιστάμενων κωδίκων με συναφή αντικείμενα. Στην περίπτωση αυτή η Κ.Ε.Κ. λειτουργεί, κατ' εξαίρεση, ως νομοπαρασκευαστική επιτροπή, υπερβαίνοντας τα όρια αναμόρφωσης υφιστάμενων διατάξεων.

5) Κωδικοποίηση, κατ' εξουσιοδότηση τυπικού νόμου, υφιστάμενων κανονιστικών πράξεων (με ή χωρίς κατάργησή τους) με προεδρικό διάταγμα, δεδομένου ότι η κύρωσή τους με νόμο θα είχε ως αποτέλεσμα την ανεπίτρεπτη, κατά το Σύνταγμα, πρόσδοση τυπικής ισχύος νόμου σε διατάξεις κανονιστικών πράξεων, με περαιτέρω νομικές συνέπειες που σχετίζονται κυρίως με τη δυνατότητα τροποποίησής τους με όμοια κανονιστική πράξη. Η μορφή αυτή ενδείκνυται στην περίπτωση που για το συγκεκριμένο πεδίο δικαίου υπάρχει πληθώρα διατάξεων σε περισσότερες κανονιστικές πράξεις (προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις).

6) Κωδικοποίηση με προεδρικό διάταγμα διατάξεων τυπικών νόμων και κανονιστικών πράξεων, αξιοποιώντας όλα τα εργαλεία που προβλέπονται στο άρθρο 12 (παρ. 1) σε συνδυασμό με το άρθρο 11 του ν.4048/2012, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εκάστοτε ειδική νομοθετική εξουσιοδότηση περί κωδικοποίησης με προεδρικό διάταγμα διατάξεων νόμων και κανονιστικών πράξεων που αφορούν συγκεκριμένο πεδίο του δικαίου. Η εν λόγω εξουσιοδότηση μπορεί να πάρει και τη μορφή της πάγιας εξουσιοδότησης για τη δυνατότητα άμεσης επικαιροποίησης της κωδικοποίησης καθώς και της συμπερίληψης διατάξεων που δεν είχαν εξαρχής ενταχθεί σε αυτή. Η μορφή αυτή κωδικοποίησης κρίνεται σκόπιμη σε περίπτωση που οι ρυθμίσεις σε συγκεκριμένο πεδίο δικαίου βρίσκονται και σε τυπικούς νόμους και σε κανονιστικές πράξεις, οπότε η επεξεργασία και η ένταξή τους σε ένα ενιαίο κείμενο με τη μορφή διατάγματος συμβάλλει στην ευκολότερη και ασφαλέστερη πρόσβαση του ενδιαφερομένου στο σύνολο των ρυθμίσεων ή/ και στην περίπτωση που η ύλη στο συγκεκριμένο πεδίο δικαίου χαρακτηρίζεται από ρευστότητα, καθόσον είναι ευχερέστερη η τροποποίηση των διατάξεων που κωδικοποιούνται με τον τρόπο αυτό. Επισημαίνεται ότι κατά την διαδικασία αυτή κωδικοποίησης -και εφόσον η εξουσιοδοτική διάταξη δεν αφορά ειδικώς και αναμόρφωση δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν.4048/2012- δεν είναι δυνατή η κατάργηση των κωδικοποιούμενων διατάξεων (βλ. απόφαση Συμβουλίου της Επικρατείας 2229/1981), διότι πρωτίστως δεν είναι συνταγματικά ανεκτή η κατάργηση διάταξης τυπικού νόμου με προεδρικό διάταγμα, εκτός εάν ο ίδιος ο νομοθέτης στην εξουσιοδοτική διάταξη ορίζει διαφορετικά. Κατά συνέπεια κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση θα πρέπει να αφορά τις επιμέρους διατάξεις που κωδικοποιούνται με ρητή όμως αναφορά και στο διάταγμα με το οποίο οι εν λόγω διατάξεις έχουν κωδικοποιηθεί.

Μεταξύ των μεθόδων κωδικοποίησης περιλαμβάνεται και η διοικητική κωδικοποίηση που λαμβάνει χώρα χωρίς να απαιτείται σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση και χωρίς ένταξη των κωδικοποιούμενων διατάξεων σε ενιαίο κείμενο, η οποία, όμως, δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Κ.Ε.Κ. Η εν λόγω διοικητική κωδικοποίηση έχει τη μορφή είτε της οριζόντιας συγκέντρωσης του

συνόλου της ισχύουσας νομοθεσίας (νόμοι, προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις κλπ.) σε ένα συγκεκριμένο τομέα του δικαίου και της απλής ταξινόμησής της κατά θεματικό πεδίο, είτε της κάθετης ενσωμάτωσης των τροποποιήσεων που έχουν ήδη επέλθει στο αρχικό νομοθέτημα με επισύναψη σε αυτό των (κατ' εξουσιοδότηση ή σχετικών) κανονιστικών διατάξεων ή και με διάσπαση συναφών νομοθετημάτων και αντιστοίχιση και ένταξη των αυτοτελών σχετικών ρυθμίσεων σε θεματικές ενότητες κατά χρονολογική σειρά (κατά το πρότυπο της κωδικοποίησης του «Διαρκή Κώδικα Νομοθεσίας-Ραπτάρη»). Επισημαίνεται ότι η συγκέντρωση και η καταγραφή της προς κωδικοποίηση νομοθετικής ύλης αποτελεί για την Κ.Ε.Κ. το προπαρασκευαστικό και μόνο στάδιο της κωδικοποιητικής διαδικασίας και δεν μπορεί να αποτελέσει την τελική μορφή κωδικοποίησης που θα της ανατεθεί, υπό την έννοια δε αυτή προαναφέρθηκε ότι η μέθοδος αυτή κωδικοποίησης δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές της.

2. Διαδικασία Κωδικοποίησης

Η κωδικοποίηση συνιστά, σε αρκετές περιπτώσεις, μία σύνθετη διαδικασία που αναλύεται σε επιμέρους στάδια. Η διαδικασία αυτή αρχίζει με τη συγκέντρωση και καταγραφή της σχετικής με την κωδικοποίηση ύλης, την ακριβή έκταση της οποίας προσδιορίζει η Κ.Ε.Κ και συνεχίζεται με την κατάρτιση του διαγράμματος και του προσχεδίου του κώδικα. Η εκτέλεση των ανωτέρω προπαρασκευαστικών εργασιών ανατίθεται σε τρίτα πρόσωπα σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζονται στο άρθρο 3 (παρ. 3) του ν. 4606/2019 και με τον προβλεπόμενο από την ίδια διάταξη τρόπο. Η κατάρτιση του διαγράμματος μπορεί, κατά την κρίση της Κ.Ε.Κ., να ανατίθεται σε πρόσωπα που μπορεί να είναι είτε τα ίδια είτε διαφορετικά από εκείνα στα οποία ανατίθεται η καταγραφή και συγκέντρωση της νομοθεσίας και η κατάρτιση του προσχεδίου του κώδικα. Τούτο, διότι η διάρθρωση της ύλης συνιστά λεπτή επιστημονική εργασία, η οποία καλείται να αντιμετωπίσει σειρά σοβαρών ζητημάτων. Το διάγραμμα μπορεί να αναπροσαρμόζεται, όταν κρίνεται αναγκαίο, με την πρόοδο της εργασίας. Εφόσον η συγκέντρωση της ύλης και η θεματική κατάταξή της σε πεδία που επιλέγονται προς κωδικοποίηση από την Κ.Ε.Κ. έχουν αναληφθεί από τα καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία, η Κ.Ε.Κ.

ολοκληρώνει το έργο της κωδικοποίησης από το στάδιο της κατάρτισης του διαγράμματος και της σύνταξης του προσχεδίου κώδικα.

Συντονιστές των ομάδων εργασίας ορίζονται μέλη της Κ.Ε.Κ., τα οποία και την ενημερώνουν διαρκώς για την πρόοδο των εργασιών καθώς και για τα τυχόν ανακύπτοντα ζητήματα.

Όσο διαρκεί η διαδικασία της κωδικοποίησης, στο κείμενο του καταρτιζόμενου προσχεδίου κώδικα πρέπει να παρατίθενται και να διατηρούνται κατά τρόπο εμφανή οι τροποποιήσεις (προσθήκες, διαγραφές, αναδιάρθρωση ή και αναμόρφωση κειμένου) και οι παρεμβάσεις της ομάδας εργασίας και της Επιτροπής σε όλα τα στάδια επεξεργασίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση των κατάλληλων επιλογών προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή. Επίσης, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, δίπλα σε κάθε παράγραφο άρθρου του προσχεδίου κώδικα υπάρχει περιθώριο, στο οποίο αναφέρονται οι διατάξεις που κωδικοποιούνται ή που αναμορφώνονται στην συγκεκριμένη παράγραφο. Στον παράτιτλο αναφέρονται και διατάξεις σχετικές ή συναφείς, οι οποίες εξηγούν τυχόν απόκλιση του κειμένου του σχεδίου κώδικα σε σχέση με το κωδικοποιούμενο κείμενο, όπως στις περιπτώσεις μεταβολής του τίτλου υπουργείων ή υπηρεσιών, μεταφοράς αρμοδιοτήτων και μεταβολής των χρησιμοποιούμενων όρων. Η βασική διάταξη που κωδικοποιείται ή αναμορφώνεται αναφέρεται πάντα πρώτη στον παράτιτλο κάθε παραγράφου. Οι λοιπές διατάξεις που ασκούν άμεση επιρροή στο κείμενο αναφέρονται στον παράτιτλο μετά την πρώτη διάταξη. Νέα άρθρα που προστίθενται στο προσχέδιο κατά την επεξεργασία λαμβάνουν ένα μοναδικό αριθμό (π.χ. 1α, 2α, ή Κ1, Κ2 κ.ο.κ.), ώστε να μην ανακύπτει ανάγκη αναρίθμησης των επόμενων άρθρων και τυχόν εσωτερικές παραπομπές να έχουν σταθερό σημείο αναφοράς. Στο τέλος της διαδικασίας οι ενδείξεις των τροποποιήσεων αφαιρούνται και οι αναγκαίες διευκρινήσεις εντάσσονται στην αιτιολογική έκθεση, προκειμένου να επεξηγείται η προέλευση των σχετικών διατάξεων της κωδικοποίησης. Επίσης, αριθμούνται πλέον τα άρθρα με την τελικώς διαμορφούμενη αύξουσα σειρά, αφού ληφθεί μέριμνα για την αναρίθμηση και των τυχόν εσωτερικών παραπομπών.

Για την καλύτερη χρήση των κωδίκων από τον εφαρμοστή και τον ερμηνευτή των διατάξεών τους, στο τελικό κείμενο σχεδίου κώδικα κανονιστικών πράξεων οι κωδικοποιούμενες και οι σχετικές και συναφείς διατάξεις καθώς και οι τυχόν σχετικοί ενωσιακοί κανόνες που μνημονεύονται σε αυτές είτε διατηρούνται ως παράτιπλοι δίπλα σε κάθε άρθρο ή παράγραφο του κώδικα είτε αναγράφονται κάτω από τον τίτλο κάθε άρθρου, ο τρόπος, όμως, παράθεσης των διατάξεων αυτών πρέπει να είναι ομοιόμορφος. Το ίδιο ισχύει και όταν με προεδρικό διάταγμα κωδικοποιούνται νόμοι και κανονιστικές πράξεις. Αντιθέτως, οι πιο πάνω διατάξεις δεν διατηρούνται στο κείμενο του τελικού σχεδίου κώδικα νόμων, αλλά αναφέρονται αναλυτικά στους πίνακες αντιστοιχίας διατάξεων κώδικα και κωδικοποιούμενων ή και αναμορφούμενων διατάξεων.

Τον κώδικα συνοδεύει αιτιολογική έκθεση και παραρτήματα (πίνακες αντιστοιχίας διατάξεων) σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφάλαιο ΣΤ΄.

Το προσχέδιο λαμβάνει την τελική μορφή του, αφού υποστεί την προσήκουσα επεξεργασία από την Κ.Ε.Κ., η οποία και το προωθεί προς τον αρμόδιο υπουργό, διά της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης, προκειμένου να υποβληθεί στη Βουλή σχετικό σχέδιο νόμου προς ψήφιση με τη διαδικασία των κωδίκων ή να προταθεί η έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος, κατά περίπτωση.

Γ΄. Περιεχόμενο Κωδικοποίησης

1. Οι προς κωδικοποίηση διατάξεις και τα όρια επέμβασης του συντάκτη του κώδικα

Η κωδικοποίηση αφορά ισχύουσες διατάξεις. Τούτο σημαίνει, καταρχάς, ότι οι διατάξεις που έχουν καταργηθεί ρητώς ή σιωπηρώς πρέπει να απαλείφονται. Αν μία διάταξη δεν περιλαμβάνεται στην κωδικοποίηση, διότι έχει καταργηθεί σιωπηρώς, αυτό αναφέρεται ρητώς στην αιτιολογική έκθεση και επισημαίνεται ως (καταργηθείσα) στο παράρτημα του κώδικα. Η σχετική

απόφαση (περί της απάλειψης) αποτελεί προϊόν λεπτής ερμηνευτικής επεξεργασίας. Η απάλειψη είναι ευχερής, όταν υπάρχει ρητή διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξης ή σχετική απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, όταν αυτό ασκεί την αρμοδιότητα του άρθρου 100 παρ. 1 στ. ε' του Συντάγματος για την άρση της αμφισβήτησης περί της ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας διάταξης τυπικού νόμου. Αντιθέτως, είναι δυσχερέστερη, όταν πρόκειται περί σιωπηρής κατάργησης, όπως όταν, με νεότερη διάταξη, ρυθμίζεται ακριβώς το ίδιο αντικείμενο ή γενικότερα το ρυθμιστικό πεδίο της μεταγενέστερης καλύπτει απολύτως την προγενέστερη ρύθμιση, ενόψει του ερμηνευτικού κανόνα ότι δεν μπορούν να συνισχύουν δύο διατάξεις για το ίδιο αντικείμενο και της αρχής ότι μεταγενέστερος κανόνας δικαίου καταργεί προγενέστερο της αυτής ή κατώτερης τυπικής ισχύος. Επισημαίνεται ότι σιωπηρή κατάργηση επέρχεται, εκτός των άλλων, και σε περίπτωση αντίθεσης προς μεταγενέστερο Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, τυχόν μεταβατικές διατάξεις των κωδικοποιούμενων νομοθετικών κειμένων, οι οποίες έχουν απολέσει πλέον το αντικείμενο εφαρμογής τους, πρέπει να απαλείφονται. Η πιθανολόγηση ότι υφίστανται εκκρεμείς υποθέσεις, οι οποίες ρυθμίζονται με τις μεταβατικές αυτές διατάξεις, δεν συνιστά καθ' εαυτή λόγο για την κωδικοποίησή τους.

Όταν κάποια κωδικοποιούμενη διάταξη θέτει προθεσμία, η οποία έχει παρέλθει, για την έκδοση κανονιστικής πράξης, η μνεία της προθεσμίας αυτής στην κωδικοποίηση παραλείπεται, εκτός αν από την οικεία διάταξη συνάγεται η ανάγκη αναγραφής της.

Κατά την κατάρτιση του κώδικα επιχειρείται αναδιάρθρωση των κωδικοποιούμενων νομοθετικών διατάξεων, ώστε να συγκεντρωθούν σε ενιαίο νομοθέτημα με ορθολογική διάρθρωση.

Ο συντάκτης του κώδικα διατηρεί την ευχέρεια να αναδιατυπώνει τις σχετικές διατάξεις σε εύληπτη γλώσσα, ώστε να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια, νοηματική πληρότητα, συνοχή και γλωσσική ομοιομορφία, να προβαίνει στις αναγκαίες φραστικές μεταβολές, ώστε να θεραπευτούν τυχόν ατέλειες ή να συμπληρωθούν τυχόν κενά, να μεταφέρει τα κείμενα στη δημοτική γλώσσα και να προσαρμόζει τις διατάξεις που καθορίζουν

αρμοδιότητες διοικητικών και άλλων οργάνων προς το υφιστάμενο οργανωτικό σχήμα των κεντρικών και αποκεντρωμένων κρατικών υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα, ιδίως σε περίπτωση που έχει προηγηθεί μεταφορά αρμοδιοτήτων ή οργανωτική αναδιάρθρωση, όπως, για παράδειγμα, μεταβολή της ονομασίας υπουργείου ή Γενικής Γραμματείας. Η ευχέρεια αυτή, η οποία αποσκοπεί στη συστηματική ταξινόμηση και ορολογική ομοιομορφία του κειμένου του καταρτιζόμενου κώδικα, σε αρμονία και με τη λοιπή νομοθεσία, δεν περιλαμβάνει ουσιαστική μεταβολή των κωδικοποιούμενων διατάξεων.

Κατά την κωδικοποίηση επιτρέπεται και αναμόρφωση της οικείας νομοθεσίας, στην οποία περιλαμβάνεται, κατά περίπτωση, η απλοποίηση διατάξεων, ώστε να διευκρινιστούν οι ασαφείς ως προς την έννοιά τους και να εναρμονιστούν εκείνες που εμφανίζονται αντιφατικές, ή κατάργηση διατάξεων, ώστε να πάψουν να ισχύουν διατάξεις παρωχημένες ή ανενεργές ή ανίσχυρες κατά πάγια νομολογία. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση, η Κ.Ε.Κ. διατηρεί την ευχέρεια, όπως προβλέπεται και στην παράγραφο 3 του άρθρου 2 του ν. 4606/2019, να υποβάλει, δια της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης, προτάσεις προς τους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς για νομοθετικές ρυθμίσεις προς κάλυψη των κενών της νομοθεσίας ή προς άρση διαπιστούμενων ασαφειών, αντινομιών ή αντιθέσεων προς το Σύνταγμα, το ενωσιακό δίκαιο ή διεθνείς συμβάσεις, ιδίως όταν οι αντιθέσεις αυτές έχουν διαπιστωθεί με δικαστικές αποφάσεις. Οι εν λόγω προτάσεις πρέπει να συνοδεύονται από ολοκληρωμένο σχέδιο διάταξης.

Στις περιπτώσεις κωδικοποίησης διατάξεων, με τις οποίες προβλέπεται η έκδοση απόφασης από περισσότερους υπουργούς, ως προς τη σειρά αναγραφής των υπουργών ακολουθείται η διατύπωση της κωδικοποιούμενης διάταξης, ενώ ως προς τον τίτλο των υπουργών ακολουθείται η ονομασία τους κατά το χρόνο της κωδικοποίησης.

Επίσης, κρίνεται απαραίτητο να περιλαμβάνεται στον κώδικα ρητή πρόβλεψη για τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των κανονιστικών πράξεων, των οποίων η έκδοση προβλέπεται από τις κωδικοποιούμενες διατάξεις, έστω και αν δεν περιέχεται σχετική ρήτρα στις

διατάξεις αυτές, εκτός εάν προβλέπεται άλλος τρόπος δημοσίευσης κατά το νόμο περί Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

2. Η κωδικοποίηση του ενωσιακού δικαίου

Οι Κανονισμοί των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αποτελούν περιεχόμενο των σχεδίων κωδίκων ή των κωδίκων. Επίσης, δεν κωδικοποιούνται νόμοι που κυρώνουν διεθνείς συμβάσεις. Ως διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, όμως, τόσο οι Κανονισμοί όσο και οι νόμοι που κυρώνουν διεθνείς συμβάσεις, λαμβάνονται υπόψη στην κωδικοποίηση, στην περίπτωση, κατά την οποία έχουν ως συνέπεια την τροποποίηση ή την κατάργηση διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να μνημονεύονται ρητώς στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τον κώδικα. Εξάλλου, κατ' εξαίρεση, διατάξεις Κανονισμών και διατάξεις νόμων που κυρώνουν διεθνείς συμβάσεις, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κωδικοποίησης στην περίπτωση που προβλέπεται κωδικοποίηση του συνόλου της νομοθετικής ύλης σε έναν τομέα, με προεδρικό διάταγμα, χωρίς κατάργηση των κωδικοποιούμενων διατάξεων

Εθνικά νομοθετήματα που μεταφέρουν κοινοτικές οδηγίες στην ελληνική έννομη τάξη συμπεριλαμβάνονται στην κωδικοποίηση. Στην περίπτωση αυτή είναι σκόπιμο να επισημαίνεται το γεγονός αυτό, λόγω της αυξημένης τυπικής ισχύος των κοινοτικών οδηγιών, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματος.

3. Ο κανόνας της ενότητας της προς κωδικοποίηση ύλης

Ο ίδιος ο σκοπός του εγχειρήματος της κωδικοποίησης υπαγορεύει την πιστή τήρηση του κανόνα της ενότητας ως προς την κωδικοποιούμενη ύλη. Οι νομοθετικές ή κανονιστικές πράξεις που κωδικοποιούνται πρέπει να είναι συναφείς ως προς το αντικείμενό τους, όπως άλλωστε προβλέπει και το Σύνταγμα (άρθρο 74 παρ. 5 εδάφ. τρίτο). Μη συναφείς διατάξεις των κωδικοποιούμενων νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων δεν περιλαμβάνονται στο κείμενο του κώδικα. Όπως είναι ευνόητο, οι διατάξεις αυτές εξακολουθούν να ισχύουν.

Δ'. Διάρθρωση του περιεχομένου

1. Τίτλοι του κώδικα και των υποδιαιρέσεων του

Ο τίτλος του κώδικα, δηλαδή η διατύπωση που επιλέγεται για να δοθούν, στην επικεφαλίδα, οι αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενό του, πρέπει να είναι αρκούντως γενικός, συνοπτικός και περιεκτικός, αποδίδοντας το περιεχόμενό του και διευκολύνοντας την αναγνώρισή του. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να προτιμώνται διατυπώσεις απλές και ευσύνοπτες, οι οποίες επιτρέπουν την ευχερή, αλλά ακριβή προϋδέαση κάθε ενδιαφερόμενου. Σκόπιμη είναι δε η χρήση των όρων «Κώδικας»/«Κωδικοποίηση» και, σε κάθε περίπτωση, της ονομαστικής κατά την εισαγωγική διατύπωση του τίτλου, ενώ πρέπει να αποφεύγεται η χρήση προθέσεων ή επιρρημάτων («Περί ...» ή «Για ...»).

Ο τίτλος των υποδιαιρέσεων του κώδικα πρέπει να είναι επίσης γενικός, συνοπτικός, περιεκτικός και να αποδίδει το περιεχόμενό τους. Ο τίτλος μιας υποδιαίρεσης (π.χ. Μέρους) δεν επιτρέπεται να ταυτίζεται με τον τίτλο άλλης, του ίδιου ή διαφορετικού επιπέδου (π.χ. Κεφαλαίου). Ο τίτλος άρθρου που υποδιαιρείται σε παραγράφους πρέπει, κατά κανόνα, να αναφέρεται στο περιεχόμενο περισσότερων ή όλων των παραγράφων, ενώ η σειρά της μνείας των θεμάτων στον τίτλο πρέπει, καταρχήν, να είναι αντίστοιχη με τη σειρά των παραγράφων.

2. Συστηματική διαίρεση του κώδικα

Ο κώδικας υποδιαιρείται σε άρθρα. Τα άρθρα, αναλόγως προς το περιεχόμενο και την έκτασή τους, μπορούν να ομαδοποιούνται σε «Κεφάλαια», «Τμήματα», «Μέρη» και «Βιβλία».

Μία ομάδα ομοιογενών άρθρων, δηλαδή, άρθρων των οποίων οι επί μέρους ρυθμίσεις μπορούν να αναχθούν σε ευρύτερο αντικείμενο, σκόπιμο είναι να ομαδοποιούνται σε «Κεφάλαια», το καθένα από τα οποία θα έχει ως τίτλο το ευρύτερο αυτό αντικείμενο. Κατ' ανάλογο τρόπο, ομάδες ομοιογενών «Κεφαλαίων» μπορούν να ομαδοποιούνται σε «Τμήματα», τα «Τμήματα» σε

«Μέρη» και τα «Μέρη» σε «Βιβλία», κάθε δε ομαδοποίηση θα έχει τίτλο που αποδίδει το περιεχόμενο των επί μέρους ομαδοποιούμενων υποδιαίρεσεων.

Κάθε υποδιαίρεση του κώδικα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ομοιογένεια σε σχέση με την ύλη που ρυθμίζεται με αυτή. Η δομή κάθε άρθρου πρέπει να είναι όσο το δυνατόν απλούστερη. Η ομοιογένεια έχει την έννοια της αποτύπωσης στο κείμενο του άρθρου όσων κανόνων έχουν το ίδιο ειδικότερο αντικείμενο (π.χ. οι διατάξεις, με τις οποίες ορίζονται αφενός οι προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό κτίσματος ως αυθαιρέτου και αφετέρου τα αρμόδια όργανα για την κήρυξη αυθαιρέτου ως κατεδαφιστέου, πρέπει να περιλαμβάνονται σε χωριστά άρθρα) ή, κατ' εξαίρεση, και συναφών διατάξεων, αν αυτό κρίνεται σκόπιμο. Μολονότι το ζήτημα τούτο κρίνεται κατά περίπτωση, ανάλογα και με τις ιδιαιτερότητες των σχετικών ρυθμίσεων, είναι προτιμότερο να δημιουργούνται περισσότερα άρθρα με ομοιογενή παρά λιγότερα με ετερογενή ύλη, όπως αναφέρεται και κατωτέρω (βλ. κεφάλαιο Ε' στοιχείο 1).

3. Αρίθμηση των υποδιαίρεσεων

Τα άρθρα αριθμούνται κατά το αραβικό σύστημα (1, 2, 3 κ.ο.κ.), προηγείται δε η μνεία του άρθρου με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα και ακολουθεί ο αριθμός (Άρθρο 1). Η αρίθμηση πρέπει να είναι συνεχής από την αρχή του κώδικα μέχρι το τέλος, ακόμη και αν αυτός υποδιαιρείται σε Κεφάλαια, Τμήματα, Μέρη ή Βιβλία.

Τα Κεφάλαια αριθμούνται με κεφαλαία γράμματα της ελληνικής αλφαβήτου (Α', Β', Γ' κ.ο.κ.), τα Τμήματα κατά το λατινικό σύστημα (Τμήμα Ι, ΙΙ, ΙΙΙ κ.ο.κ.), τα δε Μέρη και Βιβλία λεκτικά (ΠΡΩΤΟ, ΔΕΥΤΕΡΟ, ΤΡΙΤΟ κ.ο.κ.). Η αρίθμηση αυτή εξαντλείται στο πλαίσιο της κάθε υποδιαίρεσης. Σε κάθε περίπτωση, προηγείται η υποδιαίρεση του κώδικα με κεφαλαία γράμματα και ακολουθεί ο αριθμός επίσης με κεφαλαία γράμματα (ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α', ΤΜΗΜΑ Ι, ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ, ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ).

4. Υποδιαίρεση των άρθρων

Τα άρθρα είναι δυνατόν, αναλόγως του ουσιαστικού περιεχομένου τους, να υποδιαιρεθούν σε παραγράφους. Οι παράγραφοι χαρακτηρίζονται από νοηματική αυτοτέλεια, αρχίζουν με την τήρηση εσοχής και αριθμούνται κατά το αραβικό σύστημα (1, 2, 3 ...). Αν το άρθρο έχει μία μόνο παράγραφο, η μοναδική αυτή παράγραφος δεν αριθμείται, δηλαδή δεν τίθεται στην αρχή αυτής ο αριθμός 1.

Κάθε παράγραφος αποτελείται από ένα ή περισσότερα εδάφια. Ως εδάφιο ορίζεται μία λεκτική περίοδος μεταξύ δύο τελειών. Τα εδάφια δεν αριθμούνται και διατυπώνονται σε συνεχόμενη γραφή, δηλαδή χωρίς να αλλάζει η γραμμή στο κείμενο.

Αν το περιεχόμενο μιας παραγράφου ή το περιεχόμενο ενός άρθρου που δεν υποδιαιρείται σε παραγράφους περιέχει απαρίθμηση περιπτώσεων, αυτές αριθμούνται με μικρά γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου (δηλαδή α, β, γ κ.ο.κ.), καθεμία δε από αυτές αρχίζει με την τήρηση εσοχής. Εφόσον υπάρχει ανάγκη παράθεσης υποπεριπτώσεων, αυτές επίσης δηλώνονται με μικρά γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου ως εξής:

α) ... αα) ... αβ) ... αγ) ...

β) ... βα) ... ββ) ... βγ)

...

γ) ... γα) ... γβ) ... γγ) ...

Όταν ένα άρθρο περιλαμβάνει απαρίθμηση περιπτώσεων, πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε κάθε στοιχείο της να συνδέεται άμεσα, νοηματικά και συντακτικά, με την εισαγωγική φράση του άρθρου. Για τον σκοπό αυτόν είναι καλύτερο να αποφεύγεται η παρεμβολή αυτόνομων φράσεων ή εδαφίων σε μία απαρίθμηση.

Η ως άνω διαίρεση πρέπει να τηρείται κυρίως διότι με τον τρόπο αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί η ομοιομορφία κατά την κατάρτιση του κώδικα και η σαφήνεια κατά την παραπομπή στις διατάξεις του από άλλες νομοθετικές ή κανονιστικές πράξεις ή κώδικες.

Όσα εκτίθενται παραπάνω ως προς την αρχή της ενότητας και την αρχή της ειδίκευσης κατά τη διαίρεση του κειμένου του κώδικα σε άρθρα, εφαρμόζονται αναλόγως και κατά την υποδιαίρεση των άρθρων σε παραγράφους κ.λπ.

5. Πίνακας υποδιαιρέσεων του κώδικα

Κατηγορία/ Ονομασία	Σύμβολο	Μορφή της αναφοράς	Παρατηρήσεις
I. Γενικές υποδιαιρέσεις			Υποδιαιρέσεις με ή χωρίς επικεφαλίδα
- Κεφάλαιο	ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	(στο) κεφάλαιο Α΄	Χρησιμοποιούνται (όλες ή ορισμένες) σε ορισμένα μεγάλα ή με περίπλοκη διάρθρωση κείμενα
- Τμήμα	ΤΜΗΜΑ Ι	(στο) τμήμα Ι	
- Μέρος	ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	(στο) μέρος πρώτο	
- Βιβλίο	ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ	(στο) βιβλίο πρώτο	
II. Βασικές υποδιαιρέσεις			Υποδιαιρέσεις με ή χωρίς επικεφαλίδα
- Άρθρο	Άρθρο 1, 2	το (στο) άρθρο 1, 2	Αρίθμηση συνεχής (ανεξάρτητα από γενικότερες υποδιαιρέσεις)
III. Μερικές υποδιαιρέσεις			Υποδιαιρέσεις χωρίς επικεφαλίδα
- Παράγραφος	1., 2.	η (στην)	Αυτοτελές υποσύνολο

		παράγραφο(ς) 1, 2	άρθρου
- Εδάφιο	Χωρίς σύμβολο	το (στο) πρώτο, δεύτερο εδάφιο	Μη αυτοτελές στοιχείο σύνθετου άρθρου ή παραγράφου
- περίπτωση	α), β) γ),	η (στην) πρώτη περίπτωση	Κατά κανόνα προηγείται εισαγωγική φράση
- υποπερίπτωση	αα), αβ) αγ),	η (στην) πρώτη υποπερίπτωση	

6. Κατάστρωση του κειμένου – Σειρά διατάξεων

Οι κωδικοποιούμενες διατάξεις πρέπει να καταχωρίζονται στον κώδικα με συστηματικό τρόπο.

Οι γενικοί κανόνες, οι γενικές δηλαδή αρχές που ρυθμίζουν τον πυρήνα ενός συγκεκριμένου θέματος, προηγούνται των διατάξεων που περιέχουν παρεπόμενες και ειδικότερες ρυθμίσεις όταν βεβαίως υπάρχουν τέτοιες. Επίσης, η ρύθμιση των κύριων θεμάτων προηγείται της ρύθμισης των δευτερευόντων θεμάτων, οι δε διατάξεις που θέτουν κανόνες προηγούνται των διατάξεων που ορίζουν παρεκκλίσεις ή εξαιρέσεις.

Από άποψη περιεχομένου των διατάξεων, η κατάστρωση του κειμένου πρέπει, χάριν ομοιομορφίας, να ακολουθεί την εξής σειρά: Προηγούνται τυχόν γενικές διατάξεις, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι ορισμοί, και ακολουθούν οι ουσιαστικές και οι οργανωτικές διατάξεις. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να είναι διακριτές οι ποινικές διατάξεις, οι τελικές διατάξεις και οι μεταβατικές διατάξεις. Οι διατάξεις που προβλέπουν το χρονικό σημείο έναρξης της ισχύος του κώδικα δεν περιλαμβάνονται στο κείμενό του, αλλά στον κυρωτικό νόμο ή στο εγκριτικό προεδρικό διάταγμα.

Οι ως άνω διακρίσεις των διατάξεων νοούνται ως εξής:

Γενικές διατάξεις: Γενικές διατάξεις είναι αυτές που περιέχουν γενικές αρχές και αποτελούν το υπόβαθρο του όλου περιεχομένου της κωδικοποιούμενης νομοθετικής ύλης (π.χ. σκοπός, πεδίο εφαρμογής), καθώς και οι διατάξεις που έχουν γενική εφαρμογή, όπως προσδιορισμοί της έννοιας διαφόρων «όρων» που χρησιμοποιούνται στο κείμενο του νόμου. Επισημαίνεται ότι οι ορισμοί πρέπει να παρατίθενται στην αρχή του κωδικοποιητικού κειμένου, εκτός αν αφορούν ορισμένα μόνο μέρη της κωδικοποιούμενης ύλης, οπότε θα πρέπει να παρατίθενται στο οικείο μέρος, κατά προτίμηση στην αρχή του.

Ουσιαστικές διατάξεις: Με το όρο «ουσιαστικές διατάξεις» νοούνται στο παρόν εγχειρίδιο οι διατάξεις που δεν αναφέρονται σε θέματα διαδικασίας, αλλά περιέχουν ουσιαστικές ρυθμίσεις, όπως η θέσπιση προϋποθέσεων ή κωλυμάτων για την άσκηση δικαιώματος, υποχρεώσεων, απαγορεύσεων και ειδικότερων όρων για την ανάπτυξη ορισμένης δραστηριότητας.

Οργανωτικές και διαδικαστικές διατάξεις: Είναι οι διατάξεις που αναφέρονται στη σύσταση, συγκρότηση, σύνθεση, λειτουργία και στις αρμοδιότητες των οργάνων, καθώς και στη διαδικασία που τηρείται για την έκδοση των πράξεών τους.

Ποινικές διατάξεις: Είναι αυτές που προβλέπουν την επιβολή ποινικών κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης των επιτακτικών ή απαγορευτικών διατάξεων του κώδικα.

Μεταβατικές διατάξεις: Ο κώδικας πρέπει να διατηρεί αμετάβλητες τις διαχρονικού δικαίου ρυθμίσεις των κωδικοποιούμενων νομοθετημάτων. Για τον σκοπό αυτόν, επιβάλλεται να περιλαμβάνει στο τέλος, σε ειδικό κεφάλαιο ή άρθρο, τις μεταβατικές διατάξεις που υπήρχαν στην υπό κωδικοποίηση νομοθεσία, αν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Οι κωδικοποιούμενες μεταβατικές διατάξεις περιλαμβάνονται προσαρμοσμένες στα νέα δεδομένα του κώδικα. Για παράδειγμα, οι διατάξεις αυτές δεν προσδιορίζονται με αναφορά στο

νομοθετικό κείμενο από όπου προέρχονται αλλά στο κεφάλαιο, το άρθρο ή την παράγραφο του κώδικα.

Εξάλλου, ενδέχεται ορισμένες μεταβατικές διατάξεις να έχουν καταστεί πλέον άνευ αντικειμένου και ως εκ τούτου να είναι σκόπιμη η απάλειψή τους, όπως αναφέρεται ανωτέρω στο κεφάλαιο Γ' στοιχείο 1. Είναι προφανές ότι η επιλογή αυτή πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να μην ανακύπτουν προβλήματα διαχρονικού δικαίου από την εφαρμογή του κώδικα.

Εφόσον πρόκειται για κωδικοποίηση τυπικών νόμων, σε ιδιαίτερο άρθρο του κυρωτικού νόμου πρέπει να υπάρχει ειδική πρόβλεψη για την κατάργηση της κωδικοποιηθείσας νομοθεσίας.

Διατάξεις που καταργούνται ή διατηρούνται σε ισχύ: Καταργητικές είναι οι διατάξεις, με τις οποίες καταργούνται στο σύνολό τους ή εν μέρει νόμοι που ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του κώδικα, στον οποίο περιλαμβάνονται οι προγενέστερες καταργητικές διατάξεις, ενώ αντίθετα διατηρούμενες σε ισχύ διατάξεις είναι διατάξεις ισχύοντος νόμου που εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την έναρξη ισχύος του κώδικα.

Ε'. Ομοιομορφία ως προς την εμφάνιση και τη διατύπωση

Κατά την κωδικοποίηση πρέπει να επιδιώκεται ομοιομορφία ως προς τη δόμηση και τη διατύπωση του περιεχομένου των διατάξεων, στον μέγιστο δυνατό βαθμό για κείμενο που αποτελεί κωδικοποίηση και όχι εξ υπαρχής νομοθέτηση. Ο βαθμός δυσκολίας του εγχειρήματος αυτού εξαρτάται από τις ποιοτικές αποκλίσεις των κωδικοποιούμενων διατάξεων. Για την αντιμετώπιση των νομοτεχνικών ζητημάτων που εγείρονται για την επίτευξη της επιδιωκόμενης ομοιομορφίας, προτείνεται η τήρηση των ακόλουθων οδηγιών:

1. Δομή άρθρων

Το κείμενο πρέπει να χωρίζεται σε εύκολα αφομοιώσιμες υποδιαίρεσεις, διότι ένα κείμενο υπερβολικά πυκνό μπορεί να είναι δυσχερώς κατανοητό. Η

κατάτμηση αυτή δεν επιτρέπεται, ωστόσο, να καταλήξει σε υπέρμετρο και τυπολατρικό κατακερματισμό του κειμένου των διατάξεων.

Δεν είναι απαραίτητο από άποψη ερμηνείας ούτε ευκαταίετο από άποψη σαφήνειας να εξαντλείται το αντικείμενο των ρυθμίσεων ορισμένου θέματος σε ένα μόνο άρθρο. Είναι προτιμότερο οι σχετικές ρυθμίσεις να περιλαμβάνονται σε περισσότερα άρθρα που συγκεντρώνονται στο ίδιο κεφάλαιο. Όταν υπάρχει ανάγκη, είναι προτιμότερο να αυξάνεται ο αριθμός των άρθρων παρά οι παράγραφοι που περιέχονται σε αυτά. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνονται μεταγενέστερες μεταβολές, τροποποιήσεις ή αντικαταστάσεις διατάξεων του κώδικα, καθώς και οι παραπομπές άλλων νομοθετημάτων σ' αυτές.

Η εφαρμογή των παραπάνω οδηγιών τελεί υπό την προϋπόθεση ότι η αναδιάρθρωση των διατάξεων δεν συνεπάγεται αλλοίωση της έννοιας των κωδικοποιούμενων κανόνων ή τη δημιουργία ερμηνευτικών προβλημάτων. Επίσης, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή, αν η κείμενη νομοθεσία παραπέμπει σε κωδικοποιούμενη διάταξη. Στην περίπτωση αυτή, τυχόν διάσπαση εκτεταμένης ή σχοινοτενούς διάταξης σε περισσότερες παραγράφους ή άλλες ενότητες κατ' εφαρμογή των προαναφερθεισών οδηγιών, μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο αλλοίωσης της έννοιας των διατάξεων που παραπέμπουν στην κωδικοποιούμενη διάταξη. Στην εξαιρετική αυτή περίπτωση σκόπιμο είναι να αποφεύγεται οποιαδήποτε επέμβαση στη δομή της κωδικοποιούμενης διάταξης.

2. Διατύπωση

Οι διατάξεις του κώδικα πρέπει να χαρακτηρίζονται από συντομία, σαφήνεια και περιεκτικότητα κατά τη διατύπωση των άρθρων. Οι προτάσεις πρέπει να είναι σύντομες και εύληπτες. Πρέπει να αποφεύγονται πλατειασμοί και πολύπλοκες διατυπώσεις που πολλές φορές δημιουργούν ασάφεια. Επίσης, πρέπει να αποφεύγονται οι μακρές, δαιδαλώδεις και σχοινοτενείς φράσεις που απαρτίζονται από πλήθος επιμέρους παρενθετικών ή αναφορικών προτάσεων, καθιστώντας δυσχερή ή και αδύνατη την κατανόηση. Η κατανομή των νοημάτων σε περισσότερες αυτοτελείς, μικρές,

περιεκτικές και ακριβόλογες προτάσεις συμβάλλει στην ευχερέστερη κατανόηση του κειμένου του κώδικα. Οι σχέσεις μεταξύ των διαφόρων μερών της φράσης πρέπει να είναι γραμματικά και συντακτικά σωστές. Δεν πρέπει να καταλείπεται περιθώριο αμφισβήτησης αν, για παράδειγμα, το αντικείμενο αφορά το ρήμα της κύριας πρότασης ή το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης.

3. Γραμματική ενότητα

Η κωδικοποίηση καταρχήν χρησιμοποιεί την επίσημη νεοελληνική (δημοτική) γλώσσα και γραμματική. Η συνοχή του κειμένου προϋποθέτει τη χρήση του ίδιου γλωσσικού ιδιώματος και των ίδιων γραμματικών κανόνων, σε όλη την έκταση του κώδικα. Προσοχή πρέπει να δίδεται μεταξύ άλλων στην ορθογραφική ομοιομορφία των λέξεων (π.χ. καταλήξεις ουσιαστικών στη γενική ενικού σε –ης ή –έως, διαφοροποίηση της ορθογραφίας συγκεκριμένης λέξης – εταιρεία/εταιρία, τελικό «ν») και στη σύνταξη των ρημάτων (π.χ. αφορά την ή αφορά στην).

Εντούτοις, επιτρέπεται κατά περίπτωση η χρήση παλαιότερων γραμματικών τύπων, όταν με αυτούς εξυπηρετείται καλύτερα η πυκνότητα και η ακρίβεια του κειμένου. Η πυκνότητα λ.χ. που εξασφαλίζει στο κείμενο η χρήση μιας μετοχής ή μιας φράσης ή μιας παγιωμένης έκφρασης, που πάντως δεν έχει αντικατασταθεί από κάποια άλλη αντίστοιχη της δημοτικής, δεν πρέπει να θυσιάζεται σε τυπολατρικούς κανόνες, οι οποίοι οδηγούν σε λεκτική χαλαρότητα, εξεζητημένη απλούστευση και αλλοίωση του ύφους ενός επίσημου νομικού κειμένου, όπως είναι το κείμενο του κώδικα.

Επιπλέον, η λελογισμένη χρήση όρων της επιστήμης ή της καθομιλουμένης είναι αποδεκτή, εφόσον είναι καθιερωμένη στον συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας, στον οποίο αφορά η κωδικοποίηση, και, επιπλέον, ικανοποιεί τις απαιτήσεις ενός δημόσιου κειμένου που υπερβαίνει τα στενά όρια μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής και μιας περιορισμένης χρονικής περιόδου.

4. Ορολογία

Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να καταβάλλεται κατά τη διατύπωση του κειμένου του κώδικα για την εξασφάλιση της επιβαλλόμενης ομοιομορφίας στους όρους σε σχέση και με τη λοιπή νομοθεσία. Η ανομοιομορφία, ιδίως στην ορολογία, ενδέχεται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις ακόμη και στο ουσιαστικό περιεχόμενο του κώδικα, προκαλώντας ερμηνευτικά ζητήματα.

Ειδικότερα, προκειμένου να διευκολυνθεί η κατανόηση και η ερμηνεία μιας διάταξης, πρέπει να υπάρχει μέριμνα για τη συνοχή του κειμένου. Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ της τυπικής συνοχής, που αφορά τις πτυχές της ορολογίας, και της ουσιαστικής συνοχής με ευρεία έννοια, που αφορά τη λογική του συνόλου του κώδικα.

Η συνοχή του κειμένου εξασφαλίζεται με τη χρήση ίδιων όρων για να αποδίδονται οι ίδιες έννοιες. Αλλά και αντίστροφα, ταυτόσημοι όροι δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν διαφορετικές έννοιες. Ο στόχος έγκειται στη μη ύπαρξη διαφορούμενων εννοιών, αντιφάσεων ή αμφιβολιών ως προς τη σημασία μιας έννοιας. Επομένως, ο ίδιος όρος πρέπει να χρησιμοποιείται με ομοιόμορφο τρόπο όταν πρέπει να αποδοθεί η ίδια έννοια, ενώ όταν επιδιώκεται η απόδοση διαφορετικής έννοιας πρέπει να επιλέγεται άλλος όρος. Σε περίπτωση διαφοροποιήσεων στην ορολογία που χρησιμοποιείται στις κωδικοποιούμενες διατάξεις, ενδείκνυται η χρήση του όρου που έχει επικρατήσει στη νομοθεσία ή τη νομολογία και σε κάθε περίπτωση, η επιλογή πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς στην αιτιολογική έκθεση.

5. Ξένοι όροι

Κατά κανόνα, πρέπει να αποφεύγεται η χρήση ξένων όρων ή λέξεων. Αν οι κωδικοποιούμενες διατάξεις περιλαμβάνουν ξένους όρους ή λέξεις, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο, πρέπει, κατά την κωδικοποίηση, να αποδίδονται στην ελληνική γλώσσα, εφόσον έχει διαπλαστεί σχετικώς δόκιμος όρος. Αν υπάρχει ελληνικός όρος, ο οποίος δεν έχει επικρατήσει, παρατίθεται και ο ξενόγλωσσος μέσα σε παρένθεση.

6. Χρήση κεφαλαίων γραμμάτων

Η χρήση κεφαλαίων γραμμάτων απαιτείται να ακολουθεί τους κανόνες της νεοελληνικής (δημοτικής) γλώσσας, ακόμα και αν το κωδικοποιούμενο κείμενο αναγράφει σε κεφαλαία μορφή τα αρχικά των ουσιαστικών και επιθέτων, χωρίς εφαρμογή των κανόνων αυτών. Ειδικότερα, κεφαλαιογραφούνται μόνον τα κύρια ονόματα, τα εθνικά ονόματα, τα ονόματα των μηνών και των ημερών, τα τοπωνύμια, οι τιμητικοί τίτλοι και τα αρκτικόλεξα ονομασιών νομικών προσώπων, οργανισμών, αυτοτελών υπηρεσιών κ.λπ. (π.χ. ΙΚΑ, ΥΠΑ). Τα αρκτικόλεξα παρατίθενται με την παρεμβολή τελείας στα κατάλληλα σημεία. Κατ' εξαίρεση, αρκτικόλεξα που έχει καθιερωθεί να αναφέρονται χωρίς τελείες ή αρκτικόλεξα ευρέως χρησιμοποιούμενα αναγράφονται χωρίς τελείες (π.χ. ΦΕΚ, οι κατηγορίες δημόσιων υπαλλήλων ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ, το μισθολογικό κλιμάκιο ΜΚ, οι οργανισμοί ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ). Οι αρχές και τα όργανα του κράτους (λ.χ. υπουργοί, υπουργεία) γράφονται με το πρώτο γράμμα κεφαλαίο όταν αναφέρονται στον φορέα συγκεκριμένου αξιώματος ή ιδιότητας (π.χ. Πρωθυπουργός, Υπουργός Δικαιοσύνης, η Περιφέρεια Πελοποννήσου). Επίσης, λέξεις όπως «Κράτος», «Χώρα», «Επικράτεια» «Δημόσιο» γράφονται με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα. Αντιθέτως, όταν πρόκειται για γενική αναφορά γράφονται με μικρά στοιχεία (π.χ. οι καθ' ύλην αρμόδιοι υπουργοί, οι γενικοί γραμματείς περιφέρειας, δήμοι και κοινότητες).

7. Παραπομπή σε άλλες διατάξεις

Όταν είναι αναγκαία η μνεία άλλων νομοθετημάτων, αυτή πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ενιαίο σε όλο τον κώδικα. Συγκεκριμένα, για λόγους ακρίβειας και διευκόλυνσης του χρήστη, πρέπει να αναγράφεται ο αριθμός του νόμου και το έτος δημοσίευσής του. Κατά την πρώτη μνεία του νόμου πρέπει να δηλώνεται σε παρένθεση το τεύχος και ο αριθμός του φύλλου της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως [π.χ. ν. 3133/2003 (Α' 85)]. Πρέπει, επίσης, να αναφέρεται το συγκεκριμένο άρθρο και η παράγραφος αυτού, όπου γίνεται η

παραπομπή. Η παραπομπή γίνεται με αναφορά πρώτα του άρθρου και μετά της παραγράφου, του εδαφίου κ.ο.κ. Όπου γίνεται παραπομπή σε εδάφιο, το εδάφιο αναφέρεται ολογράφως με τη σειρά του (π.χ. εδάφιο πρώτο, δεύτερο κ.λπ. και όχι εδάφιο 1 κ.ο.κ.) Σε κάθε περίπτωση αποφεύγονται οι διασταυρούμενες ή διαδοχικές παραπομπές. Εφόσον δεν προκύπτει σαφώς από την κωδικοποιούμενη διάταξη αν η παραπομπή γίνεται σε διάταξη, όπως αυτή ισχύει και θα ισχύει κάθε φορά (γνήσια παραπομπή), ή, αντιθέτως, όπως ισχύει κατά τον χρόνο της παραπομπής, ανεξάρτητα από τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις της (μη γνήσια παραπομπή), το κενό αυτό μπορεί να καλυφθεί κατά την κωδικοποίηση με την αναγκαία αναμόρφωση της κωδικοποιούμενης διάταξης, εφόσον έχει επικρατήσει πάγια και αδιαμφισβήτητη λύση για το θέμα αυτό. Εν αμφιβολία δεν τροποποιείται το κείμενο. Αν απαιτείται να γίνει ερμηνεία, όπως όταν η διάταξη, στην οποία γίνεται παραπομπή, έχει καταργηθεί, τροποποιηθεί ή αντικατασταθεί, είναι αναγκαία η κρίση της Επιτροπής ως προς την έννοια της παραπομπής. Εφόσον καταλείπεται αμφιβολία η παραπομπή πρέπει να θεωρείται ως γνήσια.

8. Συντομογραφίες

Η χρήση συντομογραφιών πρέπει να είναι λελογισμένη και να αποσκοπεί πρωτίστως στη διευκόλυνση των τελικών χρηστών. Καθιερωμένες συντομογραφίες πρέπει να θεωρηθούν οι ακόλουθες, οι οποίες και ενδείκνυται να χρησιμοποιούνται κατά την κωδικοποίηση:

- Οι νόμοι μνημονεύονται ως «ν.» (π.χ. ν. 1558/1985)
- Τα προεδρικά διατάγματα μνημονεύονται ως «π.δ.». Συντομογραφία χρησιμοποιείται μόνο όταν μνημονεύεται συγκεκριμένο προεδρικό διάταγμα με τα στοιχεία του (π.δ. 18/1989). Αντιθέτως, η συντομογραφία δεν χρησιμοποιείται σε άλλες περιπτώσεις, όπως στις εξουσιοδοτικές διατάξεις (π.χ. «με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ...» και όχι «με π.δ. που εκδίδεται...»).
- Οι παράγραφοι μνημονεύονται ως «παρ.»

- Το εδάφιο αναφέρεται ως «εδάφιο» και αριθμείται ολογράφως. Όταν συναντάται ο όρος «περίοδος» σε κωδικοποιούμενο κείμενο, στο κωδικοποιητικό κείμενο γίνεται χρήση του πλέον κατάλληλου από τους όρους που αναφέρονται στο παρόν εγχειρίδιο.
- Η περίπτωση μνημονεύεται ως «περ.»
- Η υποπερίπτωση ως «υποπερ.»
- Το στοιχείο αναφέρεται ως «στοιχ.»
- Η υπουργική απόφαση συνήθως αναφέρεται ολογράφως και με αναφορά στον υπουργό που την εξέδωσε (π.χ. η απόφαση 100/2000 του Υπουργού Εθνικής Άμυνας). Σε περίπτωση που τέτοια αναλυτική παραπομπή μπορεί να αποφευχθεί, η παραπομπή γίνεται ως «υ.α.», δηλαδή στην προηγούμενη περίπτωση «με την υ.α. 100/2000».
- Αντίστοιχα, η κοινή υπουργική απόφαση, όταν δεν ενδείκνυται η αναλυτική αναφορά της, μνημονεύεται ως «κ.υ.α.». Όταν, όμως, ενδείκνυται η αναλυτική αναφορά (όπως όταν σε κωδικοποιούμενες διατάξεις προβλέπεται η έκδοση απόφασης από περισσότερους υπουργούς), στο κείμενο του κώδικα η απόφαση αυτή θα μνημονεύεται ως εξής: «με κοινή απόφαση των Υπουργών».

Όταν στο κείμενο του νόμου επαναλαμβάνεται συχνά επωνυμία ή τίτλος, μπορεί αντ' αυτών να χρησιμοποιηθεί κατάλληλη συντομογραφία. Στην περίπτωση αυτή, στην πρώτη διάταξη, στην οποία εμφανίζεται η επωνυμία ή ο τίτλος, πρέπει να αναγράφεται ολογράφως και μέσα σε παρένθεση η συντομογραφία. Στη συνέχεια πλέον παρατίθεται η συντομογραφία.

ΣΤ'. Πίνακας αντιστοιχίας διατάξεων

Τον κώδικα συνοδεύει υποχρεωτικώς παράρτημα κωδικοποιητικών διατάξεων, στο οποίο αναφέρονται αναλυτικά οι διατάξεις που κωδικοποιούνται ή αναμορφώνονται σε κάθε παράγραφο των άρθρων του κώδικα. Από τον πίνακα αυτόν, σύμφωνα και με τα προαναφερθέντα, θα προκύπτει ποιές από τις διατάξεις του κώδικα ενσωματώνουν στο εθνικό

δίκαιο διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συγκεκριμένο προσδιορισμό των τελευταίων, εφόσον αυτές μνημονεύονται ή προκύπτουν από τις κωδικοποιούμενες διατάξεις.

Επίσης, τον κώδικα συνοδεύει και παράρτημα κωδικοποιούμενων διατάξεων, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο του κώδικα και η παράγραφος αυτού, στην οποία κωδικοποιείται ή αναμορφώνεται η κάθε διάταξη. Το νομοθέτημα, από το οποίο προέρχεται η κωδικοποιούμενη διάταξη, πρέπει να αναφέρεται στο παράρτημα με τον αριθμό, το έτος, το φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (τεύχος και αριθμός φύλλου) δημοσίευσής του. Τα νομοθετήματα καταχωρούνται στο παράρτημα αυτό με σειρά αναγραφής κατά την τυπική ισχύ τους και από το παλαιότερο στο νεότερο νομοθέτημα, όπως τροποποιήθηκαν ή συμπληρώθηκαν.

Στους κώδικες νόμων τα παραρτήματα εμπεριέχονται στο κείμενο της αιτιολογικής έκθεσης.

Στους κώδικες που περιλαμβάνουν κανονιστικές πράξεις, πλέον του παραρτήματος, οι κωδικοποιούμενες διατάξεις αναγράφονται στο κείμενο του κώδικα, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω στο Κεφάλαιο Β΄.

Ζ΄. Αιτιολογική Έκθεση

Κάθε κώδικας συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση της ΚΕΚ κατά τρόπο ώστε, αν πρόκειται για κωδικοποίηση νόμων, να ενσωματωθεί στην αιτιολογική έκθεση του κυρωτικού νόμου. Στην αιτιολογική έκθεση της ΚΕΚ εκτίθεται συνοπτικά το ιστορικό της κωδικοποίησης, οι λόγοι που την επέβαλαν καθώς και οι λύσεις που δόθηκαν σε προβλήματα, τα οποία ανέκυψαν κατά το έργο της κωδικοποίησης, τόσο σε επίπεδο γενικό (λ.χ. επιλογές όσον αφορά την χρησιμοποιούμενη ορολογία κατά τρόπο ενιαίο σε όλον τον κώδικα) όσο και σε σχέση με επιμέρους διατάξεις (λ.χ. απλοποίηση στη διατύπωση δυσνόητων διατάξεων, ρητή ή σιωπηρή κατάργηση ορισμένου κανόνα, επιλογή να μην περιληφθεί διάταξη στην κωδικοποίηση, αλλά να παραμείνει σε ειδικό νόμο κ.λπ.). Στην αιτιολογική έκθεση των κωδίκων, στους οποίους περιλαμβάνονται κανονιστικές πράξεις, μπορεί να

μνημονεύεται και το χρονικό διάστημα το οποίο καλύπτει η κωδικοποίηση. Η αιτιολογική έκθεση δεν περιλαμβάνει ουσιαστική αιτιολόγηση των ρυθμίσεων, εκτός εάν υπάρχει αναμόρφωση αυτών. Ο ερμηνευτής πρέπει να την αναζητήσει στην αιτιολογική έκθεση των νομοθετημάτων που κωδικοποιούνται ή αναμορφώνονται, με τη βοήθεια του πίνακα αντιστοιχίας διατάξεων.

Η'. Συντονισμός κωδικοποίησης και τρέχουσας νομοθετικής εργασίας

Το έργο της κωδικοποίησης αποβλέπει στη συγκέντρωση, εκκαθάριση και συστηματική ταξινόμηση των διατάξεων που ισχύουν σε ορισμένους νομοθετικούς τομείς. Οι ομάδες εργασίες και εν τέλει η Επιτροπή δεν έχουν αρμοδιότητα εξέτασης ζητημάτων τροποποίησης της νομοθεσίας, η οποία γίνεται με την έκδοση νόμων κατά τη συνήθη διαδικασία και όχι με την κωδικοποίηση. Ενόψει τούτου, αν εκκρεμεί στη Βουλή σχέδιο νόμου με αντικείμενο που επηρεάζει την ύλη του σχεδίου Κώδικα, είναι σκόπιμο να αναμένεται η ψήφιση του νόμου αυτού, ώστε να ληφθεί υπόψη στην κωδικοποίηση, σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις των άρθρων 11 και 12 του ν. 4048/2012. Προϋπόθεση για τη διατήρηση της πρακτικής αξίας και των πλεονεκτημάτων της κωδικοποίησης, είναι η συσχέτιση με αυτήν νεότερων νομοθετικών ρυθμίσεων, που αφορούν θέματα περιλαμβανόμενα στην ύλη η οποία κωδικοποιήθηκε, και η ενσωμάτωση των ρυθμίσεων αυτών στο κείμενο του κώδικα.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, είναι αναγκαία η τήρηση των εξής κανόνων κατά την πρόταση και ψήφιση νομοθετημάτων, των οποίων το αντικείμενο σχετίζεται με το περιεχόμενο του κώδικα :

- α) Η τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο του ισχύοντος κώδικα. Συγκεκριμένα, οι υιοθετούμενες τροποποιήσεις και προσθήκες πρέπει καταρχήν να εισάγονται αποκλειστικά στο κείμενο του κώδικα, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες, στις οποίες, για λόγους νοηματικής και ερμηνευτικής συνοχής, κρίθηκε σκόπιμο οι συγκεκριμένες διατάξεις που τροποποιούνται ή

συμπληρώνονται να μην ενσωματωθούν στην κωδικοποίηση, αλλά να παραμείνουν ενταγμένες σε νομοθετικό κείμενο εκτός της κωδικοποίησης, οπότε και οι υιοθετούμενες τροποποιήσεις και προσθήκες πρέπει να εισάγονται αποκλειστικά στο κείμενο αυτό.

Στις περιπτώσεις εκείνες που διατηρούν την ισχύ τους οι κωδικοποιούμενες διατάξεις, όταν αυτές τροποποιούνται, πρέπει ταυτόχρονα να ενημερώνεται και η κωδικοποίηση.

Σκόπιμο είναι ακόμη οι επερχόμενες μεταβολές να υιοθετούνται με ενιαία πράξη και όχι με αποσπασματικές διατάξεις .

- β) Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το κείμενο των νέων κανόνων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον υφιστάμενο κώδικα, ώστε να διατηρείται η συνοχή και η ομοιομορφία του. Τυχόν προκαλούμενη μεταβολή σε διάταξη του κώδικα, πρέπει να συνοδεύεται και από τις αναγκαίες τροποποιήσεις στις λοιπές διατάξεις του, οι οποίες παραπέμπουν στην τροποποιούμενη. Επίσης οι παραπομπές πρέπει να γίνονται στις διατάξεις του κώδικα και όχι στις κωδικοποιηθείσες διατάξεις.
- γ) Αντικατάσταση διάταξης γίνεται με αναφορά στην αντίστοιχη του κώδικα. Προσθήκη άρθρου αριθμείται με νέο αριθμό, χωρίς αναρίθμηση των λοιπών άρθρων. Αν το προστιθέμενο άρθρο παρεμβάλλεται μεταξύ άλλων, λαμβάνει τον αριθμό του προηγούμενου άρθρου με την προσθήκη του γράμματος Α, Β κ.ο.κ. (π.χ. 10 Α, 10 Β). Το ίδιο ισχύει και σε περιπτώσεις προσθήκης παραγράφου ή περίπτωσης ή στοιχείου.
- δ) Τέλος, η πρόταση τροποποίησης πρέπει να συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση, με την οποία: (i) διευκρινίζεται το είδος της τροποποίησης που επιφέρεται (λ.χ. προσθήκη, αντικατάσταση), (ii) επεξηγείται ο σκοπός της τροποποίησης και (iii) προσδιορίζονται οι διατάξεις του κώδικα που μεταβάλλονται (λόγω αντικατάστασης, προσθήκης κ.λπ.).

Νόμοι και προεδρικά διατάγματα που κυρώνουν κώδικες, οι οποίοι καταρτίστηκαν από την Κ.Ε.Κ. γνωστοποιούνται από τον Πρόεδρό της στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (Κ.Ε.Ν.Ε.) με τις αναγκαίες

διευκρινίσεις, ώστε να διευκολύνεται η τελευταία στον έλεγχο της τήρησης των παραπάνω νομοτεχνικών κανόνων (αρχών) κατά την επεξεργασία διατάξεων νόμων, με τις οποίες θεσπίζονται ρυθμίσεις σχετιζόμενες με το περιεχόμενο κώδικα. Η Κ.Ε.Κ. μπορεί να παρέχει χρήσιμη συνδρομή στην ορθή ενσωμάτωση νεότερων ρυθμίσεων στο κείμενο υφιστάμενου κώδικα, σε όσες περιπτώσεις το αντικείμενο ενός σχεδίου διάταξης τροποποιεί ή επηρεάζει την εφαρμογή διατάξεων τέτοιου κώδικα. Για το σκοπό αυτό είναι σκόπιμο να τίθεται υπόψη της Κ.Ε.Κ. κάθε σχέδιο νόμου, που τροποποιεί διατάξεις κώδικα, πριν την κατάθεσή του στη Βουλή.